

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

42. Quænam parvitas materiæ excuset ab excommunicatione legendi
libros hæreticos, & an eos legentes sint absolvendi per Bullam Cruciatæ?
Et an dicta parvitas materiæ non solum detur in legentibus, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76369)

in casibus in Bulla Cœnæ contentis (excepta hæresi, de qua statim) si sint occulti, & ab omnibus aliis re-

6. Deinde aduertendum est, in opinione iudicante, irregularitatem esse censuram, & per Bullam Cruciatæ posse quem absolui ab irregularitate, quæ purè pœna est, & non simul inhabilitas, sanè posse absolui ab irregularitatibus, quæ purè pœnæ sunt, à quibus potest Episcopus absoluerè vigore præfati Decreti Tridentini. Sed de hoc vltimo ego alibi.*

7. Ex his inferitur, me olim Panormi interrogatum esse respondisse, posse absolutionem præstari virtute Bullæ toties quoties ab excommunicatione occulta contracta ob ingressum in Monasteria Monialium, & contra in Bulla Pij Quinti, & Gregorij XIII. quia ab ea potest absoluerè Episcopus, cum in his Bullis Pontificum sibi referantium illam censuram, non continetur clausula derogatoria Tridentini.

8. Ratio omnium supradictorum est, quia virtute Bullæ potest quis toties quoties absolui à peccatis que non sunt Pontifici referuata; sed eiusmodi peccata occulta (scdm dico de censuris) non sunt Pontifici referuata, sed Episcopi; ergo potest toties quoties ab illis absolui. Suedetur Minor, nam referuatio abiata est per Tridentinum, dum Episcopis concessa est potestas absoluedi ab illis peccatis; sicut, si peccata essent atque Episcopi referuata, & in aliquo Concilio, aut Synodo concederetur omnibus Parochis facultas ad absoluedum ab illis, posset sanè ab eis absoluerè quicquid valeret absoluerè à peccatis, à quibus Parochi absoluerè possent. Vide Mendo vbi supra disput. 22. cap. 5. numero 62. qui respondet ad argumentum contrarium adductum ab Henriquez. Hæc opinio mente conuenit à Confessariis, nam in dies potest occurrere, & est satis consolatoria penitentibus. Quicquid caustissimus Bardi dicit, contrariam esse in Praxi sequendum, non nego tamen opinionem doctissimi viri esse satis probabilem, nostram tamen præter Mendo vbi supra docet nouissimè me cit. to doctus Pater Bertramus Lortie in Resol. Theologicis tract. 1. quæst. 1. art. 5. commo videndus.

RESOL. XLI.

Quoniam Confessarij virtute Bullæ Cruciatæ possunt absoluerè a casibus Bullæ Cœnæ, hæresi excepta, semel in vita & semel in morte, quærendum est breuiter de aliquibus casibus inclusi in dicta Bulla; ideo queritur, quid dicendum sit de aliquibus casibus positis in primo Canone Bullæ Cœnæ, an includantur sub nomine hæresis, ita vt per Bullam Cruciatæ minime possint absolui? Ex p. tr. 1. Ref. 19.

1. Non posse absolui docet Fernandez in exam. Theolog. moral. p. 1. c. 9. §. 16. sect. 1. n. m. 1. Turanus in 22. tom. 1. disput. 56. dub. 2. Alterius de conf. tom. 1. lib. 8. cap. 19. quæst. 2. Azorius tom. 1. lib. 8. cap. 19. quæst. 1. & Ledesma in summ. tom. 2. tract. 1. cap. 6. in fine vbi sic asserit: [Hæc de aduertit, que de baxo Tom. IV.

de nombre de heregia, se comprehenden los que fauorecen, & encubren los hereges, y los que se apartan de la obediencia de los Pontifices Romanos, & tienen libros prohibidos, & los leen. Porque todos estos casos estan referuados en España à los Inquisidores, y ningun Sacerdote los puede absoluer por la Bulla de Jubileo.] Putant igitur supradicti Authores, omnes casus contentos in primo Canone Bullæ Cœnæ includos esse sub nomine hæresis; sed, cum virtute Bullæ Cruciatæ hæresis non possit absolui; neque poterunt & illi.

2. Hæc opinio est probabilis, sed contraria non caret etiam probabilitate: illam docent Sanchez in summa, tom. 1. lib. 2. cap. 12. num. 12. Porrel. in addit. ad dubia regul. verb. libri prohibiti, n. 14. Riccius in addit. ad Bullam Cruciatæ, Rodriguez part. 1. §. 9. sect. 3. numero 95. Duardus in Bulla Cœnæ, lib. 3. §. 2. quæstion. 8. numero 8. & seqq. 11. numero 47. Henriquez lib. 6. cap. 17. numero 2. in Glossa, littera I. Farinacius de hæresi qua. 1. 180. num. 8. Suarez tract. de fide disput. 24. sect. 1. numero 11. & alij; hi omnes docent, si supradicti verè Hæretici non sint, posse per Bullam Cruciatæ absolui; nam solum excipitur hæresis formalis. Ergo, &c.

RESOL. XLII.

Quoniam paruitas materia excuset ab excommunicatione legendi libros hæreticos; & an eos legentes sint absoluedi per Bullam Cruciatæ?

Et an dicta paruitas materia non solum detur in legentibus, sed etiam in retinentibus libros Hæreticorum?

Et quid est sentiendum de libris magicis, & chiromanticis; an comprehendantur sub nomine hæreticorum, & in dicta excommunicatione? Ex p. tr. 1. Ref. 30.

1. Pater Sanchez in summa, tom. 1. lib. 2. cap. 10. numero 31. de hac materia loquens sic ait: [Ego credo, vnam solam paginam, quamuis liber sit ex voluminis maioribus, non sufficere; sed maior quantitas ea pagina voluminis maioris, vulgò, de marca mayor, sufficiens erit.] Hanc opinionem non potest probare Suarez tract. de fide, disput. 20. sect. 2. numero 20. Bonacina de cens. disputat. 2. quæst. 5. punct. 4. num. 13. cum Molseio in 3. p. lib. 3. cap. 1. numero 49. & late in qua in ea lectione multum potest esse periculi. Operet ergo, vt nimis breuis, nec multarum linearum sit lectio, vt excusationem paruitatis materia admitat. Sed supradicta Sanchez opinio approbatur à nostro Duardo in explic. Bull. Cœnæ, lib. 2. can. 1. quæst. 46. num. 4. Filiucio tom. 2. tract. 22. cap. 7. numero 104. & nouissimè à Laurentio Porrel. in addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, num. 7. in fine, & in hanc sententiam inclinat Layman lib. 2. tractat. 1. cap. 16. num. 5.

2. Sed, etiamsi talis incurreret in excommunicationem dictæ Bullæ Cœnæ, latam contra legentes libros Hæreticorum, puto per Bullam Cruciatæ absolui posse; dummodo hæretico animo id non faciat; & ita in terminis præter DD. citatos in superiori resol. docet Acofta in expl. Bullæ Cruciatæ quæst. 53. concl. 4. Porrel. in addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, num. 14. Riccius in addit. ad Bull. Cruc. Rodriguez p. 1. §. 9. sect. 3. num. 10. quicquid in contrarium asserat Rodriguez, & alij.

3. Sed de libris magicis non est dubitandum, vt docet Delrius in disquis. part. 3. lib. 5. sect. 17. & Raphaël de la Torre in 2. 1. tom. 2. q. 96. art. 4. diff. in fine, quia, sicut chiromantici, & magi non comprehenduntur

qui docent, & in Ref. 30. lege eius doctri. a principio vsque ad §. 1. Vide exclus. 2. sue, & hic infra in Ref. seq. Vide §. Sed etiam

Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Ref. 142 §. Sed hæc lege etiam ibi §. 1. & ibi in tract. 10. Ref. 145 §. Notandum, & late in Ref. 146.

Sup. contento in hoc §. lege doctri. Ref. præterita, & Ref. §. & verè, eius not.

Sup. hoc contento in hoc §. in tom. 4. tr. 8. Ref. 30. prope suam &c.

Sub nomine Hæreticorum; sic eorum libri, hæretici iudicandi non sunt, vt notauit Soufa in *Bull. Cæn. c. 2. disput. 13. concl. 1.* Bonacini *de cens. disput. 2. punct. 3. num. 4.* Alter. *de cens. tom. 1. lib. 5. disp. 2. c. 7. fol. 472. cas. 2.* & alij.

4. Notandum est etiam, quod paruitas materie non solum datur, vt diximus, in legentibus, sed etiam in retinentibus libros Hæreticorum. Et ita, si aliquis per duos dies non consignaret Inquisitoribus dictos libros, non incurreret in excommunicationem. Ita Sanchez in *summ. lib. 2. cap. 10. num. 55.* & Duardus in *expl. Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. quæst. 51. numero 33.* & alij.

RESOL. XLIII.

An qui legit librum Hæretici qui non tractat de Religione ex professo, neque continet multas hereses, sed vnam tantum, incidat in excommunicationem Bullæ Cænæ, ita vt per Cruciatam sit absolueudus? Ex p. 1. tract. 11. Ref. 3.

§. 1. Non incidere in censuram Bullæ Cænæ, putauit Sayrus *de censur. lib. 3. cap. 5. numero 12.* & Grassius in *decif. p. 1. lib. 4. cap. 18. numero 40. & 42.* quia, vt incurrat excommunicatio Bullæ, necesse est, vt liber ex professo de religione tractet, aut de hæresi, non autem si tractet de aliis rebus, & obiter dicat aliquam hæresim.

2. Hanc autem sententiam reprobatur Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 34.* qui citat Suarez: & idem docet Bonacina *de cens. disput. 2. quæst. 5. punct. 4. n. 19.* cum Alterio in *Bullæ Cæn. tom. 1. disput. 2. lib. 5. cap. 6. fol. 470. in fin.* & Portel. in *add. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, num. 8.* quia Bulla solum requirit, vt liber hæresim contineat: quod quidem verificatur, si vnicam tantum contineat. Et ideo, stante hac opinione, taliter legentes non sunt per Bullam Cruciatæ absolueudi.

3. Non reticebo tamen Fillucium *tom. 2. tract. 12. cap. 7. num. 204.* & etiam Soufa ex Prædicatorum Familia, primam opinionem contra Suarez, & Sanchez docere, & ideo in *expos. Bull. Cæn. disp. 13. c. 2. concl. 2.* sic asserit: [Qui legit, licet absque Sedis apostolicæ licentia, Hæreticorum libros, qui ex professo hæresim non continent, vel de religione non tractant; quamuis hæresim aliquam contineant; per hanc Bullam non excommunicatur.] Ita ille, Et probat hanc sententiam multis rationibus, quæ apud ipsum videri possunt. Hæc sententia videtur probabilis, licet contraria sit probabilior.

RESOL. XLIV.

An qui non per se ipsum, sed per alios legit aliquem librum Hæretici hæresim continemem, seu ex professo de Religione tractantem, incurrat in excommunicationem Bullæ Cænæ, ita vt per Cruciatam sit absolueudus?

Et quid est dicendum, quando qui audit legere, induxit legentem, vt legeret?

Et an famulus ex mandato heri legens incurrat in censuram, nisi ignorantia excusetur?

Et si famulus, vel alius fuerit compulsus ad legendum librum hæreticum in contemptum Fidei, & hoc non obstante, faciat, an peccet mortaliter, & incidat in excommunicationem Bullæ Cænæ? Ex part. 1. tract. 11. Ref. 33.

§. 1. Incurrere in dictam excommunicationem putat Alterius *de cens. tom. 1. disput. 2. lib. 5. cap. 6. fol. mibi 430. col. 2.* quia in nostro casu putat specialiter per seipsum legere qui per alium legit. Idem docet Sayrus *de cens. lib. 3. cap. 5. num. 14.* & Grassius in *decif. p. 1. lib. 4. cap. 18. num. 34.* & Azorius *p. 1. lib. 88. cap. 6. quæst. 4.* & nouissimè Layman *lib. 2. tract. 1. cap. 15. n. 6.* Megala in *3. p. lib. 3. cap. 1. num. 38.* Reginaldus in *praxi, tom. 1. lib. 9. c. 14. n. 250. & 251.* & Suarez *tract. de fide, disp. 20. sect. 2. n. 19.*

2. Sed contrariam sententiam docet Fillucius *tom. 1. tract. 16. cap. 3. num. 45.* & *tom. 2. tract. 22. cap. 7. num. 207.* Soufa in *Bull. Cæn. c. 2. disp. 14. num. 4.* Sanctarellus *tract. de heresi, cap. 13. dub. unico, num. 8.* Scoria in *Bull. Pontif. epitome 166. theorem. 410.* Vgolinus in *Bull. Cæn. canon. 1. verb. ac eorundem libros §. 1. numero 4.* Duardus in *expos. Bull. Cæn. lib. 2. can. 1. quæst. 48. num. 4.* Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 48.* Bonacina *de cens. disputat. 2. quæst. 5. punct. 4. num. 11.* qui male pro hac sententia citat Reginaldum; nam contrariam docet.

3. Sed hanc sententiam tenet etiam Portel. in *addit. ad dubia reg. verb. libri prohibiti, num. 11.* vbi sic asserit: [Non incurrit censuram Bullæ, qui audit legere librum hæreticum audire enim non est legere; & verba legis pœnalis sunt accipienda in significatione propria & stricta. Et hoc verum censeo, etiam si is, qui audit legere induxerit legentem, vt legeret: nam inducere, vt aliquis legat, non est legere. Et censura posita contra facientem, non ligat consulentem, nisi id exprimat in ista Bulla, contra consulentem vt tales libri legantur. Incurrerit verò censuram famulus legens ex mandato heri, nisi ignorantia excusetur.] Ita Portel. At ego puto, his non obstantibus, non esse recedendum à prima sententia affirmatiua.

4. Nota verò, quòd si dictus famulus fuerit compulsus ad legendum librum hæreticum in contemptum fidei, & hoc faceret, secundum Bonaciam, vbi supra, & alios non solum peccaret mortaliter, sed in excommunicationem Bullæ incidere. Sed quoad excommunicationem negat noster Duardus *loco citato num. 15.*

RESOL. XLV.

Virum, qui legerit epistolam seu literam missiuam alicuius Hæretici, in qua aliquam hæresim doceret hanc excommunicationem incurrat; unde virtute Cruciatæ absoluendus sit?

Et quid de retinente, aut imprimente Epistolam, concionem, aut aliam papyrum Hæretici solutam, nec in tractatus formam redactam? Ex part. 1. tractat. 11. Ref. 34.

§. 1. Incurrere talem epistolam legentem, excommunicationem Bullæ Cænæ, mordicus defendit noster Megala in *3. part. lib. 3. c. 1. n. 55.*

2. Sed contrariam docet Sanchez in *summa, tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 29.* vbi ait: [Credo non incurtere excommunicationem, legentem, aut retinentem, aut experimentem Epistolam, concionem, aut aliam papyrum hæretici solutam, nec in tractatus formam redactam; quod hæc in communi, & visitato loquendi modo, minimè dicantur libri: nec militat eadem ratio quæ in libris: hi enim multò amplius extenduntur, atque diutius permanent.] Ita Sanchez, quem postea sequuti sunt Portel. in *addit. ad dub. regul. verb. libri prohibiti, num. 7.* & Soufa in *expl. Bullæ Cæn. c. 2. disp. 13. concl. 1. n. 5.* Duardus in *expl. Bullæ Cæn. lib. 2. can. 1. q. 15. n. 11.* Layman in *Theol. mor. lib. 2. tract. 1. cap. 15. n. 1.* & alij. Sed censeo in priori sententia persistendum esse.

RESOL.